

La **Vulneració** dels **Drets dels Infants** en les **Ruptures Conflictives** de **Parella**

Missatges per als pares,
els fills i els professionals

***caminant junts perquè
no et sentis sol***

des de 1988 en el camí del bon tracte

Índex

Pròleg.....	5
Envers els fills.....	8
Entre els progenitors.....	9
Amb l'entorn familiar i comunitari.....	10
Envers els professionals i el treball en xarxa.....	15
Pàgines web d'interès.....	17

Pròleg

L'Associació Catalana per la Infància Maltractada, sempre atenta a les situacions que poden vulnerar als infants i adolescents, vol aportar i contribuir que els pares i mares que per diverses raons decideixin no seguir amb la seva relació de parella, tinguin l'oportunitat de reflexionar per tal que aquesta ruptura sigui el menys estressant per als seus fills. La ruptura de parella produeix canvis en els pares i en els fills i tot canvi és un procés que pot malmetre les relacions amb ells. Els fills no se separen, per tant, hem de tenir cura de com gestionem la separació de parella sense malmetre la relació: pare, mare, fills i la resta de la família (avis, tiets).

Recordeu que tots hem de vetllar per **l'interès superior dels infants i adolescents, que ha de guiar les accions de les famílies, de les administracions i de la societat en general, d'acord amb el mandat contudent de la Convenció dels Drets dels Infants i del marc legal que se'n deriva.**

No esteu sols, una munió de professionals de tots els àmbits (ensenyament, serveis socials, salut, dret, entre d'altres) estem al vostre costat per acompanyar-vos en aquests procés, atents a les vostres necessitats i a les necessitats dels vostres fills.

La conflictivitat en el marc d'una ruptura de parella és un fenomen creixent amb un elevat grau de normalització en la nostra societat i presència en tots els àmbits econòmics o socials; per tant, mereix una atenció especial i noves estratègies de prevenció i sensibilització, tant pel que fa a ciutadania en general com als professionals implicats.

Aquesta guia vol aportar reflexions que us serveixin per repensar abans d'actuar, reflexions per compartir entre vosaltres, per minimitzar els conflictes d'interessos, per evitar posar els nostres fills en les nostres discussions.

En resum: **Què podem fer i què hem d'evitar per tal que una ruptura de parella no esdevingui traumàtica ni devastadora.**

Esperem i desitgem que us sigui d'utilitat.

ACIM

L'interès superior dels infants i adolescents ha de guiar les accions de les famílies, de les administracions i de la societat en general, d'acord amb el mandat contundent de la Convenció dels Drets dels Infants i del marc legal que se'n deriva.

Les ruptures de parella no es poden evitar, però les ruptures dolentes, sí.

- Segons dades d'Indecat 2015, el nombre de ruptures de parella a l'Estat espanyol va ser de 101.357 i 18.898 a Catalunya.
- No hi ha dades estadístiques sobre quantes d'aquestes ruptures són conflictives ni sobre la intensitat ni durada del conflicte, però sí sabem que la instrumentalització dels fills en el marc de ruptures conflictives de parella és un tipus específic de maltractament infantil.
- És un fenomen creixent amb un elevat grau de normalització en la nostra societat i presència en tots els àmbits econòmics o socials; per tant, mereix una atenció especial i noves estratègies de prevenció i sensibilització, tant pel que fa a ciutadania en general com als professionals implicats.

Què podem fer i què hem d'evitar perquè una ruptura de parella, naturalment dolorosa, no esdevingui traumàtica ni devastadora?

Us proposem un grapat de bones pràctiques que poden ajudar a superar aquestes situacions, a reprendre la construcció d'una vida plena i, sobretot, a reduir en la mesura del possible el patiment dels fills de la parella.

ENVERS ELS FILLS

- Els fills tenen dret a estimar tots dos progenitors; se separen els pares, no els fills. És molt important que mantinguin el vincle amb tots dos i amb els respectius entorns.
- Tenen dret a rebre informació adequada d'allò que passa i del que passarà, amb claredat i sense retrets; necessiten saber que ells no són culpables de res.
- Necessiten més que mai ser escoltats i tinguts en compte; cal estar amatents a les seves necessitats i evitar capficar-se excessivament en les pròpies preocupacions.
- Com més alt sigui el nivell de conflicte entre els pares i més perllongada sigui l'hostilitat entre ells, major és el risc de perjudicar els fills en el seu desenvolupament personal integral.
- Per als fills, un alt nivell de conflicte és qualsevol situació que els ubiqui 'entre' els seus pares, presenciant menyspreus o amenaces, o rebent demandes de lleialtat exclusiva.

ENTRE ELS PROGENITORS

- La ruptura de la parella és qüestió dels adults i són els adults els que l'han de resoldre. I ho han de fer de manera responsable, minimitzant els danys i vetllant per l'interès superior dels fills.
- Intentar mantenir l'aliança parental, tot i el divorci o separació, reconeixent les capacitats i les diferents maneres de fer de l'altre.
- Respectar i complir les obligacions compartides.
- Buscar ajuda professional idònia i, sobretot, de confiança, per estar segurs i tranquils amb els acords i pactes que calgui establir.
- Els sentiments de dol, culpa, tristesa, pèrdua o ràbia estaran molt presents i convé no afrontar-los en solitud o sense un bon assessorament.

AMB L'ENTORN FAMILIAR I COMUNITARI

- Els fills tenen dret a estimar totes dues famílies; la ruptura de la parella no ha de suposar la pèrdua de cap vincle.
- És important que la família extensa i l'entorn aportin tota la serenor i contenció que els sigui possible, en comptes de prendre partit en el conflicte. No es tracta de buscar aliats per lluitar, sinó suports per refer-se i continuar endavant.
- En cas de noves parelles o parelles acoblades, cal respectar el temps emocional dels fills i el vincle amb l'altre progenitor, sense esperar amor incondicional ni immediat envers els nous membres de la família.
- Cal mantenir adequadament informat l'entorn escolar (social, de lleure, etc.) dels fills, per tal que tothom, cadascú des del seu lloc, pugui ajudar a passar la situació de la millor manera.

Què podeu fer i què heu d'evitar perquè una ruptura de parella no esdevingui traumàtica ni devastadora per als vostres fills ni per a vosaltres.

- NO confondre els interessos dels fills amb el propis o tractar-los com a propietat exclusiva.
- NO compartir amb els fills, o desplaçar sobre ells, l'enuig amb l'altre progenitor.
- NO implicar els fills en el procés judicial.

La separació és un període de molt estrès tant per als pares com per als fills.

- Expliqueu als vostres fills la situació que estan vivint; feu-ho de manera clara i entenedora, segons la seva edat i nivell de maduresa, de forma conjunta i quan la decisió sigui ferma.
- És important que els fills entenguin que la decisió ha sigut dels dos i que no ha estat un fet improvisat.
- Parleu molt amb ells per tal que puguin entendre, resoldre dubtes, allunyar por, etc.
- Doneu-los el missatge que tots estareu bé; expliqueu-los de quina manera es relacionaran, on viuran.
- Eviteu prometre allò que no es podrà complir.

Recordeu que sempre sereu pare o mare.

**La separació no és només un fet puntual.
Els estudis estimen que el període d'ajust de la família pot oscil·lar entre 1 i 3 anys.**

- És un procés que succeeix al llarg de mesos o anys, i hi ha una sèrie d'emocions amb molts canvis i ajustos de la persona.
- Les emocions que es viuen abans, durant i després de la separació cada persona les viu de manera diferent; amb dolor, negació, ràbia, etc.
- S'ha de tractar l'altre progenitor com ens agradaria que ens tractés.
- La separació implica que haureu d'assumir el paper de pare o mare sols per primera vegada.
- Els fills se sentiran millor i més segurs si saben que el seu pare i la seva mare poden parlar tranquil·lament, amb calma.
- Els fills necessiten saber que els seus pares s'avenen.
- Els fills necessiten suport i sentir-se acompanyants tant pel pare com per la mare.
- Els fills es beneficien de l'amor i el vincle dels seus pares. Tots dos heu de col·laborar en benefici dels vostres fills i heu de poder prendre les decisions en la seva criança, tenir cura de la seva educació, de la seva salut, que tinguin una llar adequada, etc.
- Estareu sol o sola amb els fills: és una gran oportunitat per compartir i conèixer-los millor.
- Teniu una oportunitat per demostrar-los com d'importants són per vosaltres.
- Els fills tenen la seva pròpia manera de ser i de fer les coses. Digueu-los que els estimeu tal com són.
- Els fills tenen dret a estimar i a ser estimats per totes dues famílies; la ruptura de la parella no ha de suposar la pèrdua de cap vincle amb la resta de la família (avis, tiets, cosins).

Els germans tenen dret a viure i créixer junts.

Els germans han de poder viure junts, no els separeu. En l'adolescència, i sempre que ells ho desitgin, els germans poden anar a viure amb el pare o la mare; cal que escolteu molt la seva voluntat.

Eviteu espatllar la relació amb els vostres fills fent preguntes sobre la vostra exparella o demanant-los que prenguin part o hagin d'escollir un dels dos progenitors.

- No tracteu d'obtenir informació sobre l'altre. Per exemple, 'què ha fet avui el papa o la mama?', 'amb qui estava aquest cap de setmana a casa?'
- Si els vostres fills volen expressar el que han fet amb l'altre progenitor és bo escoltar; només escoltar, no cal fer comentaris, ni a favor ni en contra.
- Els fills estimen el seu pare i la seva mare i no volen traïr la seva confiança: ells no poden tenir un altre pare o una altra mare. Per al seu desenvolupament és important tenir-ne una bona imatge, ja que són les persones més importants per a ells; ni el pare ni la mare poden parlar malament un de l'altre davant dels seus fills.
- No tracteu d'aconseguir el suport dels fills per confirmar què ha dit l'altre progenitor. Els fills senten que són al mig i que estiren d'ells, un per a cada banda, i poden perdre el respecte al pare o a la mare perquè no poden mostrar els seus sentiments.
- No utilitzeu els fills de missatgers; 'digues-li al teu pare/mare que pagui la pensió d'aliments', 'que et pagui el menjador', etc. És una càrrega per a ells.
- No us recolzeu més del compte en els vostres fills, ni busqueu que us omplin el buit emocional, per exemple amb expressions com: 'què faria sense tu?'. Els fills se'n senten responsables i es preocupen si han d'assumir el rol d'amic o d'assistent dels seus pares.
- No eviteu que els fills tinguin contacte amb l'altre progenitor ni intenteu portar a terme accions judicials, sovint llargues i costoses, per

demostrar qui és el millor progenitor. Els vostres fills poden pensar que són els culpables de la situació fins al punt d'emmalaltir.

- Eviteu 'aigualir la festa' tot criticant les activitats que fa amb l'altre progenitor amb expressions del tipus: 'només fas això quan estàs amb el teu pare (o mare)'. Els fills es poden sentir desil·lusionats i això comporta una situació difícil per a properes activitats o sortides.
- No utilitzeu els infants ni els adolescents com un arma per canviar l'altre o per aconseguir-ne alguna cosa. Els fills pensen que els seus sentiments no tenen importància i que se'ls utilitza com un instrument.
- Eviteu desacreditar l'altre progenitor amb comentaris com que és un fracassat o una fracassada, un o una irresponsable, etc. Els vostres fills mereixen sentir-se segurs dels seus orígens.
- Eviteu allunyar els vostres fills de l'altre progenitor tot carregant en aquest la culpa de tot el que està passant, amb frases com: 't'enyoro quan ets amb el teu pare (o mare)', 'no estic dient que sigui culpa teva', etc. Els infants i adolescents se senten culpables i manipulats, senten que se'ls està forçant a prendre part i a rebutjar l'altre progenitor; tenen por que, si no en prenen part, perdran l'amor o l'afecte del pare o de la mare.
- A vegades els pares creuen que una separació ha de comportar un canvi i un nou estil de vida, o tornen a altres èpoques de la seva vida. Feu-ho sense que els vostres fills pensin que us comporteu com adolescents; això els causa confusió. En aquests moments necessiten atenció i orientació i no haver de ser ells qui guien els pares.
- Alguns pares o mares fan regals extravagants als seus fills. Els fills poden començar a esperar regals i/o distorsionar la seva visió de les relacions; o poden pensar que l'altre progenitor no li vol donar el mateix o no se l'estima tant.
- Al llarg del temps, no és la separació el que perjudica els infants i adolescents, sinó els conflictes constants.

La conducta dels vostres fills indica, generalment, com se senten i què no poden expressar.

ENVERS ELS PROFESSIONALS I EL TREBALL EN XARXA

- Les TAULES LOCALS D'INFÀNCIA, amb la participació dels diferents agents del territori que operen en el camp de la infància i l'adolescència, són una bona eina per a la col·laboració i cooperació entre els diferents professionals i/o serveis que hi intervenen.
- Aquestes taules han de ser dinàmiques, amb un diàleg obert i en confiança entre tots els equips professionals, per tal d'**evitar**:
 - les dificultats per a un correcte seguiment del circuit d'intervencions i derivacions.
 - l'alt risc d'intervencions fragmentades, contradictòries i/o duplicades.
- Atès que la conflictivitat alta i/o crònica en l'exercici de la parentalitat té un impacte negatiu comprovat sobre la salut psicofísica dels fills, cal **tenir en compte**:
 - Els maltractaments subtils que comporten aquestes situacions i l'efecte negatiu de conductes no malintencionades però promotores del conflicte.
 - Recalcar que la responsabilitat envers els fills va més enllà de la durada de la parella.
 - Evitar més etiquetes negatives; l'objectiu és acompanyar i ajudar les parelles en conflicte a normalitzar la seva vida.

Propostes d'actuació:

- Promoure sessions interdisciplinàries en els territoris, proporcionant debat i reflexió entre els diferents professionals d'aquesta temàtica.
- Promoure i col·laborar en sessions de treball similars, en diferents col·legis professionals.
- Participar i promoure programes d'educació dels pares com a prevenció primerenca.
- Desenvolupament de la figura del defensor o advocat del nen, nena o adolescent.
- Participar i promoure programes de teràpia familiar
- Participar i promoure programes de mediació familiar.
- Promoure serveis d'assessorament per a parelles en procés de separació.
- Promoure la reducció dels temps judicials.
- Impulsar projectes de recerca universitària i publicació d'articles sobre diferents temes vinculats, com ara drets concernits i vulnerats, incidència de casos, impacte en el desenvolupament personal dels fills, discerniment entre divorci emocional i divorci jurídic, entre d'altres.

Pàgines web d'interès:

Decàleg i tallers "*Pares, jo no em separo*" (EATAF Barcelona)

http://justicia.gencat.cat/ca/ambits/formacio_recerca_documentacio/formacio/gest-con/comunitats_de_practica/administracio_justicia/sataf/pares-jo-no-em-separo.-afavorir-les-bones-practiques-amb-els-fills-en-situacions-de-separacio-o-divorci/

Campanya "*Aprende a separarte*" (Equip de Tractament Familiar i Equip de Família i Infància de l'Ajuntament d'Algeciras)

http://www.algeciras.es/opencms/export/sites/algeciras/.galleries/publicaciones/documentos/doc-bienestar-2015-aprende_a_separarte.pdf

"*Decálogo del buen divorcio*" (Jutjats de Família de Màlaga)

<http://www.juntadeandalucia.es/justicia/portal/adriano/secretariageneral/malaga./content/recursosexternos/DecalogodelbuendivorcioJuzgadosFamiliaMalaga.pdf>

Guia "*Cuando la familia cambia*" (Àrea de Família i Infància de l'Ajuntament de Burgos)

<http://12nubes.kalezkalevg.org/wp-content/uploads/2014/12/UD7.pdf>

Guia "*Cómo actuar con los hijos e hijas, para padres y madres en situación de separación y/o divorcio*" (Servei d'Infància i Família de l'Ajuntament de Vitòria-Gasteiz)

<http://www.vitoria-gasteiz.org/wb021/http/contenidosEstaticos/adjuntos/es/58/00/5800.pdf>

Guia "*Nos hemos separado... ¿y nuestros hij@s?*" (Programa d'Orientació i Mediació del Govern d'Aragó)

www.arag.es/medien/pdf/guias-legales/guia_separacion_y_divorcio.pdf

“Guia pràctica del bon divorci” (Montserrat Tur Associats, Barcelona)

<http://montur.cat/guia-practica-del-bon-divorci/>

Govern d’Austràlia

https://www.humanservices.gov.au/customer/themes/child-support-and-separated-parents?utm_source=redirect&utm_medium=website&utm_campaign=transformation&utm_content=child-support

Per a més informació podeu dirigir-vos al servei Acull de l’ACIM, on podreu rebre informació i orientació.

www.acim.cat

acim@acim.cat

Tel. 93 511 44 16

Notes:

